

Köszönettel, nagy késéssel kaptam meg üzenetét, hogy vegyek részt a megnyitó ülésen. A visszatérés nagy nehézségekbe ütközik. Remélem...¹ Kérem, adja át a nemzetgyűlésnek szívélyes üdvözetemet. Tartsa velem a kapcsolatot levelezés útján.

¹ Egy szó olvashatatlan.

128. REINITZ JENŐ KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Detroit, 1945. szeptember 3.)

Uram:

Én Önnek igaz híve és politikai követője vagyok. Attól a naptól, mikor egy Pavlik nevű rendőrtiszt rendeletére Önt a magyar képviselőházból erőszakkal eltávolították, azóta én az Ön politikai vonalát követem. Itten Amerikában, mint megírtam Önnek egy időben, az itteni magyarság nem egységes. Az ipari munkásság, mint jó magam is, 100% károlyista. Ellenben a politikailag éretlen földművesek, akik a papokat követik, nem lelkesednek 100% Károlyiért. Ezt abból magyarázom, hogy a papok nem szeretik a földosztó Károlyit, és ezt a híveikre is rá tudják tukmálni, és sajnos ezek többségben vannak. Aztán itt van az Amerikai-magyar Szövetség, ami minden, csak nem magyar. Ezek azt beszélik, hogy Károlyit nem akarja a magyar nép, mert túl vörös. Szóval mi itten nem tudjuk mire vélni a dolgokat. Hogy Károlyit, Vámbéryt megválasztották képviselőnek, az nekünk nem elég. Mi Károlyit az ország élén szeretnénk látni. Sokan azt mondják, hogy Anglia nem engedi hazamenni. Sokan azt is mondják, hogy az oroszoknak nem elég radikális. Én persze az ilyen mendemondákra nem sokat adok. De én, és velem együtt sok más az Ön követői közül, szeretnénk a valót Öntől hallani, hogy mi az oka annak, hogy Ön még mindig Londonban van? A háború Európában már 3 hónapja kész. Önnek a történelem alapján az ország élén kellene lenni. Szíveskedjen néhány sorban az okokat megírni, hogy az Ön igazi hívei tudják meg a valót.¹

Szívélyes üdvözetlel

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

¹ Reinitznek Havas válaszolt Károlyi helyett. Megmagyarázta, miért késett Károlyi hivatalos budapesti meghívása. Károlyi nevében megköszönte érdeklődését (PIL 704. f. 129. ó. e.).

129. BÖLÖNI GYÖRGY KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Párizs, 1945. szeptember 4.)

Kedves Elnök úr,

vártam 14-i táviratodban jelzett leveledet, de csak nem akar megérkezni. Pedig ezúttal igazán igen vágytam volna tudni terveidről és elhatározásaidról. Egyáltalában: miként állanak hazatérési terveid? Én miután hiába vártam hazulról bármiféle értesítést – úgy látom, hogy a dologgal nemigen törődnek –, az oroszokhoz fordultam hivatalosan, hogy adják meg a beutazási engedélyt. Azt mondták: berlini főhadiszállásuktól kéri meg kérésemre a választ. Ennek már egy hónapja, a követségen sürgettem a dolgot, s miután máig semmi válasz, kezd a dolog egyáltalában nem érdekelni. A feleségem gyenge egészségi állapota nehezen engedi meg, hogy csak úgy vaktában nekivágjak egy ideglenesnek szánt hazatelepülésnek, mert a lakásállapotok igen súlyosak, az inflációval az élet drága és nehéz, ha csak úgy bizonytalanra toppan haza az ember. Másfelől a francia

kormány által felajánlott repülőlehetőségeim is csökkennek. Az ő repülőjárataik bebeszűnnek egyes vonalakon, s mikorára végre engedéllyel mehetnek, újra más utak után kell kutatnom, melyek pénzbe kerülnek, drágák és még ismeretlenek. Vonatra most még számítani sem lehet. Az amerikaiak indítanak egy vonatot haza az ideszivárgott magyar deportáltakkal, ezzel hazatérnek emigránsok is – az amerikaiak intézik el beutazásukat –, de ez 10–20 napi utazást jelent, rengeteg átszállással, amire feleségemmel nem vállalkozhatom. Barátaink közül már többen otthon vannak, mint írtam Hajdu is, a párt támogatásával nem rendes utakon, hosszú, fáradságos, kínos vergődésekkel. Egy részük két hónapig utazott.

A magyar helyzetről csak tapogatózásaim vannak, semmi direkt hír, semmi kapcsolatot, mi még lapokat sem kapunk, csak hében-hóban valami hulladékot Amerikán át. Hallom, hogy London rendszeresen kapja a magyar lapokat a BBC számára. Nem lehetne-e kijárni, hogy kérjenek ők két példányt, s az egyiket hozzánk juttassák, mivel már Angliával rendes a postánk?

Arról hallottam valamit, hogy Garbai azt suttojja barátainak: Károlyi írta, hogy „együtt” megyünk haza. Fel kell hívjam figyelmedet arra, hogy Garbai, bár már a háború előtt sem foglalt el valami megbízható politikai pozíciót, mára ezt a megkopott pozícióját is elvesztette. Kerülik kommunisták és szocialisták egyaránt, a megszállás alatt igen sok kritikának volt kitéve sok nyilatkozata, állásfoglalása. Mozgalmunknak tagja, de aktívabb munkát, pláne vezetőit nem fejthet ki, nem viselnék el sem a tömegek, sem a vezetők. A Világosság, a szocialisták egyesülete nem vette fel tagjai közé. Ezért igen ügyetlen volt és teljesen érthetetlen Böhmnék az az eljárása, amikor elnöknek kívánta rájuk oktrojálni. Egyrészt van egy kis „reviziós” baráti klikkje, ezekkel mozgolódik, másrészt csinált egy papíregyesületet, valami federációs társaságot osztrákokkal és csehekkel (a csehek eleve visszautasították a kezdeményezést is), melynek manifesztumában magyar-osztrák-cseh federációt hirdet, mint a „második magyar köztársaság”¹ elnöke. Nem komoly ember ő, elcsúszott és önmagát is kompromittáló. Igen káros következményei lennének, ha a helyzetet nem ismerve, a régi kapcsolat alapján akár baráti, akár politikai közeledés alakulna ki vele.

Hazautazásom, amint írtam, tehát teljesen bizonytalan szálakon lóg. Szeretném tudni, hogy részéről van-e valami precizitás. És nem gondolod, hogy jobb lenne-e feleségedet, amíg teljesen újra meg nem egészségesedik, Svájcban elhelyezni régi szanatóriumában, s feladni Londont s magadnak hazatérni? Nagyon várom, hogy értesíts egyéni helyzetéről is és a politikai helyzetre vonatkozólag szintén. Miféle pozitívumot kívánnak Bevinék?² Romániával, Jugoszláviával, Bulgáriával megmondották és legalább jelezték, de egy szót sem ejtettek Magyarországról. A csehszlovák politika állásfoglalása is aggasztó. Mi alig tudjuk az embereket csendesíteni, s az alaptalan magyar kiutasítások a reakció, a lelohadt irredentizmus tüzét élesztik újra. Belül rettentők a nehézségek nemcsak gazdaságilag, hanem politikailag, a régi rendszer nincs leverve, a Szálasi szellem talán félig-meddig igen, de nem a Horthyé. Ha most a kezdetén nem csinálunk rendet, a történelmi lehetőséget elszalasztjuk, vagyis szalasztják, akik a dolgokat intézik. És külpolitikailag mit engednek az oroszok és mit óhajtanak az angolok?

Remélem, hogy tájékoztató soraid mégiscsak eljutnak hozzám, s tisztábban láthatok az én teendőim felől is.

Mi hír Judithról? Feleségednek a mihamarabbi teljes javulást kívánva Itókéval együtt maradok a régi ragaszkodó nagyrabecsüléssel és szeretettel

¹ Vagyis a Tanácsköztársaság Garbainak valóban volt néhány szerencsétlen megnyilatkozása a második világháború, a német megszállás éveiben, de ezek jelentőségét némi rosszindulattal eltűlozták. Ehhez viszont hozzájárult, hogy Garbai, mióta Bécsben a húszas években kettészakította a Világosság-csoportot, mindig vezérszerpre tartott igényt, megfelelő tevékenység és tábor nélkül. Itthon pedig 1945-ben mind az MKP, mind az SZDP igyekezett elfeledkezni a Tanácsköztársaságról, tehát nem volt inyükre, hogy Garbai mint annak elnöke parádézson.

² Bevin 1945. augusztus 20-i beszédében konkrétumok említése nélkül aggodalmának adott hangot a magyarországi viszonyok miatt. A budapesti baloldali sajtó bírálta a beszédet. Grósz József érsek viszont az angol misszióhoz írt levélben gratulált hozzá.

130. SIMON MÓZES KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(New York, 1945. szeptember 4.)

Mélyen tisztelt Elnök úr,

boldogan olvastuk [az] Olkinenek küldött táviratot. Nem egészen és főleg nem egysegesen értelmeztük a cable¹ azon részét, hogy „very soon back in London”,² ezért volt az én táviratom.³ Olkine szerint még visszajön Bpestől valamiért, szerintem csak azt akarta jelezni, a pihenőhelyről mennek be azonnal Londonba. Ez a kérdés, mire soraim odaérnek, már remélhetőleg tisztázva lesz, ennek dacára szeretném, ha soraim elérnék.

Épp egy tegnapi levelemben kértem ugyanis Bölönit, hogy a Párizsba érkező szak szervezeti delegátusokat informálja főleg a segélyügyről. Ma már Göndör, Takaróék⁴ és Jászi csoportja is tevékeny részt vesznek a dolgokban, annál több hajunk van egy pár javulni nem akaró Horthy-imádóval. Természetesen ritkán lépnek fel nyíltan, inkább sutogó propagandájukkal igyekeztek elhíttetni, hogy a segély nem ér el a magyar néphez. Most, hogy az első küldemény megérkezéséről és szétosztásáról szóló hivatalos jelentést a washingtoni hatóságok hozták nyilvánosságra, ennek többé nem lehet hatása. Kerekes Tibor⁵ dr., az Amerikai Magyar Szövetség titkára azonban így is megtalálja a kerékkötés módját. Itt járt egy orvos alezredes, aki az amerikai misszionál dolgozik Bpsten. Visszatérőben vinni akart gyógyszer. Dr. Kerekes úr azt válaszolta McClane-nak, hogy azt nem lehet kapni. Szerencse, hogy az alezredes csak két hét múlva tér vissza, és az ideig megszerezhető lesz a gyógyszer, és a War Dpt.⁶ engedélye folytán magával viheti repülőgépen. Mindezt azért fontos tudni, mert a pesti lapok szerint Kerekes Tibor a lelke és vezetője a segélybizottságnak. Reméljük, hogy hamar tudni fogják, hogy inkább a rossz szelleme. Amiért erről a kérdéstről annyit írok, annak van egy komolyabb oka is. A Segélyszervezet üzenetet kapott az amerikai misszió nevében Bpestől, hogy a szállítmányokat a Magyar Vöröskereszt címére küldje, mert a nemzetközi Vöröskereszt azt elpolitizálja. Szeretnék ebben az ügyben világosabban látni. Az nagyon rendben van, hogy a Magyar Vöröskereszt ossza szét a küldeményeket, de csak nem Kerekesék politikájának lett eszköze a nemzetközi Vöröskereszt pesti szerve.

A segéllyel kapcsolatban még annyit, hogy nincsenek túlzott reményeim. Az a kevés, ami összejön, szerintem is nagy hasznára lehet az otthoniaknak, de azonfelül mégiscsak az amerikai magyar egységet jelentette, mert a Kerekesek hovatovább elszigetelődnek. A hivatalos Verhovay⁷ is ez ügyben velünk van. Nálunknál is harcosabb a magyar nép megsegélyezése ügyében, és nálunknál is erélyesebben cáfolja a rágalmakat, hogy az oroszok ellopják a szállítmányokat. A magyar tömegek a sötét papok igyekezete dacára a demokratikus Magyarország mindenbeni pártfogója akar lenni, és lesz rövidesen [sic], ebben a törekvésünkben bizony a Relief⁸ nagy segítségünkre volt.

Nehézséget okoz, hogy az otthoni dolgokról nem tudjuk tájékoztatni rendszeresen az ittenieket. Most, hogy OWI⁹ megszűnik, még kevesebb lesz a magyar hír, és még jobban mételeyezhetnek Eckhardték a Lady Listowel Bulletinja útján. A napilapok rendsze-